

hi100rky

Opojení veľkosťou?

Skôr nadšení za dona Bosca

„*Opojení veľkosťou?*“

Kto? Čím? Saleziáni, tým že sa v tomto období rozšírili po Slovensku? Ešteže je vo výroku otáznik, lebo skôr boli „opojení“ nadšením za dona Bosca a jeho dielo. Pokračovali v dynamike, ktorú nasadili od začiatku prítomnosti na Slovenku.

No zmena tu predsa len bola. V roku 1939 vznikla Slovenská republika. Na tento stav reagovali aj saleziánski predstavení v Turíne a ustanovili samostatnú **Slovenskú inšpektóriu**. Zsvätili ju Panne Márii, Pomocnici kresťanov a prvým inšpektorom sa stal **don Jozef Bokor**.

So zmenou pomerov v spoločnosti prišli aj nové impulzy. Saleziáni dostávali pozvánky prísť na nové miesta a do roku 1948 na štyri odpovedali kladne.

No zároveň si uvedomili, že budúcnosť budú mať len vtedy, ak **budú mať povolania**. Je to ako v rodine – ak sú deti, rodina sa bude vzťahovať. I preto dbali na pastoračiu povolaní a na ľudové vrstvy, z ktorých tieto povolania vychádzajú.

Šírenie charizmy

Pri sledovaní, kto stál za pozvaním saleziánov do toho-ktorého mesta je zaujímavé zistenie, že to boli najmä **zapálení duchovní** – biskupi a dekaní, ktorí cítili, aká dôležitá je prítomnosť saleziánov pre rozvoj mládeže a teda aj Slovenska.

Pre zaujímavosť uvedieme zoznam saleziánskych domov v chronologickom poradí ako sa otvárali: Šaštín (1924), Hronský sv. Beňadik (1929), Bratislava – Tehelné pole (1933) Trnava – Mesto (1936), Bratislava – Trnávka (1937), Žilina (1938), Michalovce (1941), Trnava – Kopánka (1941), Topoľčany (1942), Nitra (1942), Komárno (1945), Svätý Kríž nad Hronom (1946), Hody (1947).

Aké diela boli v týchto domoch? Niekde bola fara, niekde konvikt (internát), ale **všade bolo oratórium**. A v ňom dominoval šport, hudba a divadlo.

Saleziáni spravidla neprijali ponuku otvoriť nové dielo, ak na pozemku nebolo miesta na futbalové ihrisko. A v budove, kde sa udomácnili, bolo vždy aj javisko, bohatá činnosť a chudobná mládež.

Ísť medzi najchudobnejších

Miesta, na ktoré prichádzali saleziáni boli v tých **najchudobnejších častiach mesta**. Napríklad vedľa Miletičovej, ktorá bola v tom čase na periférii Bratislavy boli chudobné robotnícke chatrče. Trnávku nazývali *Chicago* a báli sa tam ísť aj policajti.

V Michalovciach bežne behávali po uliciach prasatá a chudoba bola u mnohých ľudí neznesiteľná. A v Trnave na Kopánke, ktorú nazývali *Stalingrad*, prvým duchovným lietali okolo hlavy kamene.

No saleziáni si postupne svojím ľudským prístupom získavali celé štvrte. A keď akýsi komunisticky zmýšľajúci odborár na ľudovom zhromaždení v trnavskom kine vystúpil proti oratóriu a jeho **direktorovi donovi Hlubíkovi**, skupina mládencov mu skočila do reči: „A čo ty máš proti Hlubíkovi? Nechaj ho na pokoji! Neotieraj si papuľu o Hlubíka!“ Do tejto trmy-vrmy musela nabehnúť aj polícia. Ale chlapcom sa podarilo ochrániť saleziánov a zabrániť proticirkevnej prednáške.

Don Ján Hlubík (1896 – 1965) bol známy svojou dobrotou, ktorou si získaval ľudí pre Pána i pre saleziánske dielo. V meste sa po čase hovorilo: „*Viete, kde začína Kopánka? Tam, kde vás začnú pozdravovať: Pochválený buď Ježiš Kristus.*“

Vojská v našich priestoroch

U saleziánov v Trnave sa v rokoch vojny odohralo viacero pozoruhodných príbehov. Prvý vyrozprával **don Bernardín Šípkovský** (1923 – 2011): „*Keď som raz večer pred spaním kontroloval miestnosti v konvikte na Hollého ulici, zbadal som, že na balkóne v spoločenskej sále ktosi fajčí. Fajčenie bolo v našich domoch zakázané, a preto, ako poriadny salezián, išiel som to oznámiť direktorovi donovi Valábekovi. A ten na to: Pst... Hore v miestnosti don Zeman ukrýva Žida.*“

Ustupujúce nemecké vojská hľadali ubytovanie a veru, prišli aj k **saleziánom do konviktu**. Raz sa akýsi nemecký dôstojník dlho pozeral na nástenku. Keď sa ho ktorýsi salezián spýtal: „*Čo hľadáte?*“ odpovedal mu protiotázkou: „*Hier sind salezianer? Don Bosco?*“ „*Áno, tu sú saleziáni,*“ znela odpoveď. A Nemec na to: „*Ich bin auch.*“ V preklade: Ja som tiež. A rozplakal sa ako malé dieťa. Bol to salezián, ktorý pôsobil ako vojenský kňaz v nemeckej armáde.

Nuž, a po nich sa blížila oslobodzujúca sovietska armáda. O jej vojakoch sa šírili poplašné správy, že niektorí ubližujú ženám. A keďže v konvikte pracovali aj saleziánky, na určitý čas ich bratia zamurovali pod schody, aby ich tak ochránili. Všetko dobre dopadlo.

Zaujímavá udalosť sa **stala aj na Kopánke**. Tu po prechode frontu prišiel vysoký ruský dôstojník so sprievodom a chcel tam umiestniť vojenský lazaret. Direktor Ján Hlubík ho sprevádzal po miestnostiach a pritom hovoril: „*Tu si pripravujú chlapci úlohy do školy. V tejto miestnosti si zahrajú ping-pong a iné hry, keď sú unavení. Tu sa najedia, lebo doma nemajú čo.*“ Potom zaviedol dôstojníka do kostola a povedal: „*A tu sa chlapci modlievajú, aby skončila vojna a nastal pokoj medzi ľuďmi. A teraz sa pomodlíme aj my.*“

Kľakol si a modlil sa a modlil sa, až to ruských vojakov zunovalo. Mávli rukou a odišli. A don Hlubík neskôr dodal: „*Tento druh sa dá vyhnáť iba modlitbou.*“ :-)

Všetko s láskou, nič nasilu

Don Boscova rada: „*Majte radi to, čo majú radi mladí ľudia a oni budú mať radi to, čo máte radi vy,*“ platila vo všetkých miestach, kde v tom čase saleziáni zapustili korene. **Šport sa stal magnetom** nielen pre chlapcov, ale aj pre ich rodičov. Chodili pozerať, ako hrajú ich

ratolesti. Saleziáni to využili a katechizovali aj ich. Po čase im pred veľkými sviatkami robili duchovné obnovy.

V Bratislave na Miletičovej ulici chlapom zriadili kolkáreň, ktorá bola stále hojne navštevovaná. Pre deti zmontovali kolotoč a záujem bol taký veľký, že pri ňom museli zriadiť službu a poradovník.

Don Jozef Hrdý (1923) o vtedajšej situácii povedal: „*Mnohí slávni športovci začínali u nás saleziánov. Slovan bol vtedy ešte v plienkach a my sme už porazili koho chceli. A prestupom talentovaných chlapcov sme si trochu aj zarobili. To trochu bolo asi 300 korún za hráča.*“

Aj päťnásobný majster sveta v stolnom tenise **František Tokár** (1925 – 1993) mal počiatky u nás. Ping-pong sa u saleziánov odjakživa tešil obľube. Existuje pamätná fotografia, na ktorej sú pospolu všetci aktéri vtedajšieho úspechu.

O vplyve saleziánov na mladých športovcov svedčí aj situácia vo svete. Taliani s úsmevom hovoria: „*Keby saleziáni vychovali toľko svätcov, koľko slávnych športovcov, boli by sme krajinou s najväčším počtom svätcov na meter štvorcový.*“

Ale treba dodať, že športová činnosť bola vždy vyvážená a **doplnená duchovnými aktivitami**. Heslo saleziánov znelo: „*Oratórium je bubon na chlapcov. Po ňom nasleduje katechéza.*“

Hudba a divadlo

Hudba a divadlo sú veľmi silnými prostriedkami pre výchovu a ohlasovanie evanjelia. A saleziáni to vedeli. Dokonca len dve rehoľné spoločnosti mali vo svojich stanovách zmienku o potrebe divadla – **jezuiti a saleziáni**. Jezuiti viac-menej preto, aby sa naučili rečniť a kázať. Saleziáni zase preto, aby dostali do srdc chlapcov pozitívne vzory a aby ich cez tento prostriedok vychovávali.

Hudba a spev sú potrebné aj pri liturgických sláveniach a divadlo je zase vhodné pre agapé, ktoré po slávnostiach nasledovalo. Saleziánske divadelné skupinky chodili po dedinách a šíрили nové, **pozitívne vzory a modely života**. Bola to novinka, ktorou si získavali srdcia širokých ľudových vrstiev.

Don Jozef Strečanský (1910 – 1985) založil slávny chlapčenský zbor **Trnavskí speváciovia**. V tom čase v republike nebolo ďalšie také kvalitné chlapčenské hudobno-spevácke teleso. Účinkovali v Národnom divadle, v štátnom rozhlase, nahrávali skladby na platne,... V ich repertoári boli operety, ľudové pesničky, náboženské spevy, hymnické piesne, náročné sóla a ďalšie.

Na slávnostné vystúpenia mali rovnošaty: biele nohavice a zlatožlté košele. Raz, keď sa zdvihla opona a oni sa objavili pred divákmi, akási Trnavčanka od údivu vykrikla: „*Ach, akí sú len pekní... Ako škvarenina!*“

K saleziánom v Trnave niekedy chodieval na obed veľmi známy skladateľ **Mikuláš Schneider Trnavský** (1881 – 1958) a vraj len gúľal očami, aká konkurencia mu vyrastá a kam sa to moderná liturgická hudba uberá. Nuž dodajme, že z repertoáru Trnavských speváciovia sa mnohé pesničky a nápevy spievajú aj dnes.

Opojení veľkosťou?

Vráťme sa ešte k trochu provokatívnej otázke. Boli saleziáni opojení veľkosťou? Do roku 1948 sa im ozaj darilo a dosahujú vrchol rozkvetu. Boli však opojení svojou veľkosťou? Nemyslím si. A nasledujúce totalitné roky ukázali, že **saleziáni vedia aj trpieť**.

V tom čase boli skôr „opojení“ radosťou z Božieho diela. Boli naplnení vďačnosťou a pokorou, že si dobrotivý Pán poslážil jednoduchými, pracovitými ľuďmi pochádzajúcimi zo Slovenska.

A vlastne išlo o výlev Božieho Ducha, ktorý rád naplní pokorné srdcia, dá im tvorivosť, vynachádzavosť, elán a možnosť využitia darov pre dobro druhých. Buďme za to Pánovi vďační a prosme ho, nech to na orodovanie Panny Márie, Pomocnice kresťanov vieme aj dnes.